

Berlin Duvarının Yıkılışından Yirmi Yıl Sonra Kapitalizm Sorgulanıyor !

GlobeScan tarafından BBC World Service için, 27 ülkede 29.033 kişiyle görüşülerek gerçekleştirilen, Türkiye halkasını Yöntem Araştırma Danışmanlık Ltd.'in oluşturduğu küresel izleme araştırmasına göre dünya kamuoyunun sadece %11'i, serbest piyasa kapitalizminin iyi işlediğini ve düzenleme ya da müdahale konusunda gösterilen çabaların onun etkinliğini azaltacağını öne sürmüştür. Bu oran ABD'de % 25, Pakistan'da %21, Türkiye'de ise %7 olarak belirlenmiştir.

Dünya kamuoyunun %51'ine göre serbest piyasa kapitalizmde bazı sorunlar vardır ama bunlar yapılacak düzenlemeler ve reformlarla çözülebilir. %23'lük bir kesim için ise serbest piyasa kapitalizmi ciddi biçimde kusurlu olup farklı bir ekonomik sisteme ihtiyaç vardır. Kapitalizmi ciddi anlamda kusurlu bulup farklı bir ekonomik sisteme ihtiyaç duyanlar, Fransa'da %43, Meksika'da %38, Brezilya'da %35, Ukrayna'da ise %31 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de bu oran %22'dir.

Buna ek olarak 27 ülkeden 15'inde yaşayan yurttaşlar, devletin, temel sanayi alanlarına sahip olmak ya da bunları doğrudan kontrol altında tutmak konusunda aktif rol oynaması gerektiğini öne sürmüştür. Bu tutumda olanlar dünya genelinde %47 iken, bu oran eski Sovyet Cumhuriyetleri'nden Rusya'da %77, Ukrayna'da %75'tir. Ortalamanın üzerinde bir oranla devlet kontrolünden yana olan ülke yurttaşları, Endonezyalılar (%65), Brezilyalılar (%64) ve Fransızlardır (%57). Bu oran ABD'de %24 olmasına karşılık, Türkiye'de ilginç ve tuhaf bir şekilde %9'dur.

Devletin, gelirin eşit dağıtılması konusunda daha aktif bir rol oynaması gerektiğini öne sürenler dünya genelinde %67 olup 27 ülkeden 22'sinde bu yönde bir görüş ortaya çıkmıştır. Güney ve Orta Amerika ülkelerinde, gelirin eşit dağıtılması konusunda devlete daha çok rol biçenlerin oranı %90'ları aşmaktadır. İş dünyasında yapılan düzenlemeler konusunda devlete daha fazla rol biçenler ise dünya genelinde %56'dır. Bu konuda 27 ülkenin 17'sinde yaşayan yurttaşlar bu yönde görüş bildirmişlerdir. Devletin gelirin eşit dağıtılması ve iş dünyasına çeşitli düzenlemelerle müdahale etmesi konusunda aktif bir rol oynaması gerektiğini söyleyenlerin oranı ABD'de bile %40'ları aşarken, Türkiye'de yine ilginç bir şekilde sadece %9 olması, üzerinde durulması gereken tuhaf bir durumdur. Serbest piyasacılığın bu kadarı da gerçekten fazladır.

Son zamanlarda televizyonlarda oynayan “ Bu Kalp Seni Unutur mu?” dizisinde kısaca değinilen ve bir kısım iktisatçı tarafında Türkiye'yi dışa açtığı söylenen 24 Ocak 1980 Ekonomik Kararları'nın toplum tarafında gereğinden çok fazla içselleştirildiğini söylemeden edemeyeceğim. Bu kararlar ancak bir cunta yönetiminde alınabilirdi ve öyle olmuştur. Baskı ve işkence olmadan bu kararları almak imkansızdı. O zamanlar cuntayı ve cuntanın ekonomik mimarı Turgut Özal'ı destekleyenlerin ise bugün “Demokrasi Hayranı Liberal” olmaları hiç şaşırtıcı değil. Sonuç: Büyük bir soru işareti.

Peki, dünya kamuoyunun Berlin Duvarı'nın yıkılmasından yirmi yıl sonra Sovyetler Birliği'nin dağılmış olması konusundaki görüşü nedir? Bu soruya dünya kamuoyunun %54'ü genel olarak iyi oldu şeklinde cevap vermiştir. %22'lik bir kesimin görüşü ise kötü olduğu şeklindedir. Muhtemelen gençleşen nüfus nedeniyle %24'lük bir kesimin bu konuda herhangi bir görüşü yoktur. Kuşkusuz, Ruslar (%61) ve Ukraynalılar (%54), Sovyetler Birliği'nin dağılmasını kötü olarak niteleyenlerin başında gelmektedirler. Mısırlıların %69'unun bu durumu genel olarak kötü nitelendirmeleri ise efsanevi liderleri Cemal Abdül Nasır'a bir saygının işareti olmalıdır. Buna karşılık Polonyalılar (%80) ve Çekler (%63) bu durumu genel olarak iyi nitelendirmişlerdir. Türklerin %39'u Sovyetler Birliği'nin dağılmasını genel olarak iyi %22'si ise kötü karşılamışlardır.

Tüm bu bulgulardan ortaya çıkan nedir? Berlin Duvarı'nın yıkılmasında yirmi yıl sonra yaşadığımız şiddetli kriz, kapitalizmin dünya çapında sorgulanmasına neden olmuştur. Özellikle sosyalizmin en önemli niteliklerinden olan gelirin eşit dağılımı konusunda devletten beklenen dünya çapındaki rol bunun en önemli işaretidir. Türklerin gündemlerinde böyle bir şey olmaması ise tuhaf olduğu kadar düşündürücüdür. Hatta sosyolojik bir vakıadır demek mümkündür.

O kadar çok sorunumuz var ki temel sorunu gözden kaçırıyoruz. Oysa gelir dağılımını nispeten de olsa düzeltsek, kelebek etkisiyle bir çok sorunumuz çözülecek, ama haberimiz yok. Haber vermiş olayım.

M. Bülent Gündoğmuş

bulent.gundogmus@yontemresearch.com

Yöntem

5. Gazeteciler Sitesi No.30
34335 Levent / İstanbul
Tel: 0212 281 89 66 / 67
www.yontemresearch.com